

ВИКОНАВЧИЙ ОРГАН КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
(КИЇВСЬКА МІСЬКА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ)

ДЕПАРТАМЕНТ КУЛЬТУРИ

**КОЛЕДЖ ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА «КИЇВСЬКА МУНІЦИПАЛЬНА
АКАДЕМІЯ ТАНЦЮ ІМЕНІ СЕРЖА ЛИФАРЯ»**

(КМАТ ІМЕНІ СЕРЖА ЛИФАРЯ)

УХВАЛЕНО

Рішенням Вченої ради
Коледжу хореографічного мистецтва
«КМАТ імені Сержа Лифаря»

Протокол № 5 від 26.06.2026 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Коледжу хореографічного
мистецтва «КМАТ імені Сержа
Лифаря»

Вячеслав КОЛОМІЄЦЬ

26 червня 2026 року

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

РОБОЧА ПРОГРАМА
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Галузь знань: В Культура мистецтво та гуманітарні науки
Спеціальність: В6 Перформативні мистецтва

Київ – 2026

Обговорено та рекомендовано до використання у освітньому процесі на засіданні кафедри теоретичних дисциплін (протокол № 7 від 25.06.2026 р.).

Обговорено та рекомендовано до використання у освітньому процесі на засіданні Навчально-методичної ради КМАТ імені Сержа Лифаря (протокол № 6 від 24.06.2026 р.).

Укладач: Неділько В.В. старший викладач кафедри теоретичних дисциплін, викладач-методист КМАТ імені Сержа Лифаря.

Викладач: Неділько В.В. старший викладач кафедри теоретичних дисциплін, викладач-методист КМАТ імені Сержа Лифаря.

Історія української культури. Робоча програма освітнього компонента першого (бакалаврського) рівня вищої освіти / Уклад.: Неділько В.В. – К.: КМАТ імені Сержа Лифаря, 2026 р.

© КМАТ імені Сержа Лифаря, 2026

ЗМІСТ

1. Опис освітнього компоненту	4
2. Мета та завдання освітнього компоненту	5
3. Програма освітнього компоненту.....	9
4. Структура освітнього компоненту.....	35
5. Теми практичних занять.....	35
6. Теми семінарських занять.....	36
7. Теми для самостійного опрацювання.....	36
8. Індивідуальні та самостійні завдання	37
9. Методи та форми навчання	37
10. Методи та форми контролю	37
11. Оцінювання результатів навчання.....	39
12. Питання до екзамену.....	41
13. Методичне забезпечення	42
14. Рекомендована література.....	43

1. Опис освітнього компоненту

Найменування показників	Галузь знань, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Галузь знань В Культура мистецтво та гуманітарні науки	Нормативна
	Спеціальність В6 Перформативні мистецтва	Рік підготовки:
		1-й
		Семестр
Загальна кількість годин –90		I- й
	Перший (бакалаврський рівень)	Лекції
		24 год.
		Практичні
		24 год.
		Семінарські
		6 год.
		Лабораторні
		-
		Самостійна робота
		36 год.
	Індивідуальні завдання	
	-	
	Вид контролю: екзамен, I-й семестр	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання - 60% / 40%.

ВСТУП

Програма вивчення освітнього компоненту "Історія України" складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки **бакалавра в галузі знань В Культура мистецтво та гуманітарні науки за спеціальністю В6 Перформативні мистецтва спеціалізації В6.03 Хореографічне мистецтво**

Предметом вивчення освітнього компоненту історичні витoki української культури, етапи її розвитку, особливості та провідні тенденції, що виявлялися на кожному з історичних етапів, розвиток освіти, різних видів мистецтв, архітектури на українських землях у контексті стильових особливостей культурних епох, зв'язки української культури та їх вплив на становлення європейського культурного ареалу, виявлення місця й ролі української культури у світовому культурному процесі.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальний курс пов'язується з такими освітніми компонентами як «Історія України», «Філософія».

2. Мета та завдання освітнього компоненту

Мета: Вивчення освітнього компоненту забезпечує формування системних знань здобувачів вищої освіти про закономірності, основні тенденції розвитку культурного процесу в Україні від найдавніших часів до сьогодення; обґрунтування обумовленості розвитку української культури із суспільно-історичними, соціокультурними та мистецькими явищами й процесами; розгляд основних періодів розвитку української культури у вимірах формування ціннісних орієнтирів здобувачів вищої освіти.

Основними завданнями вивчення освітнього компоненту є:

Сприяти формуванню у здобувачів вищої освіти цілісного розуміння української культури як історично розвинутої та багатовимірної системи. Забезпечити ознайомлення з ключовими історичними етапами її становлення, закономірностями функціонування та розвитку, а також формуванням основних культурних категорій. Розвивати навички сучасного культурологічного аналізу і критичного осмислення соціокультурних трансформацій, що відбуваються в сучасній Україні, сприяючи формуванню здатності до глибокого усвідомлення культурних процесів і тенденцій.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі ВО повинні:

Знати:

загальні компетентності:

ЗК02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і

суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні компетентності:

СК01. Усвідомлення ролі культури і мистецтва в розвитку суспільних взаємовідносин.

Програмні результати навчання:

ПР02. Розуміти моральні норми і принципи та вміти примножувати культурні, наукові цінності і досягнення суспільства в процесі діяльності.

ПР06. Розуміти роль культури і мистецтва в розвитку суспільних взаємовідносин.

Знати:

- основні теорії походження культури (культуро генезу);
- історію етногенезу українців;
- особливості ментальності українців;
- основні поняття з теорії мистецтва та колористики;
- складові української культури;
- культуру первісного суспільства;
- культуру доби Києво руської держави;
- українську культуру доби пізнього середньовіччя;
- культуру українського народу нового часу;
- сучасну українську культуру та її особливості;

Вміти:

- розрізняти етногенез українців від етногенезу інших народів на території України;
- розрізняти ментальність і світогляд;
- розрізняти правову і етичну культуру;
- розрізняти художню і документальну літературу;
- розрізняти релігії за їх морально-етичними релігійними кодексами та вченням про ближнього від правничих кодексів;
- виділяти впливи релігійних кодексів на світське законодавство, що існувало та діє сьогодні в Україні та інших країнах світу;
- складові культури тої чи іншої епохи та їх відмінності у різні історичні епохи;
- володіти основними мистецтвознавчими термінами.

Узгодження змісту освітнього компонента «Історія української культури» з програмними результатами навчання (ПР), загальними (ЗК) та спеціальними компетентностями (СК)

Тема лекції	ПР	ЗК та СК	Відображення в тематиці
Ознайомлення з курсом «Історія української культури»	ПР02, ПР06	ЗК02, СК01	Формується уявлення про культуру як систему моральних, духовних і мистецьких цінностей, усвідомлюється її роль у розвитку суспільства та міжкультурних взаємовідносин.
Культурні досягнення первісного суспільства та давніх цивілізацій	ПР02	ЗК02, СК01	Розкриваються витoki культуротворчих процесів, становлення базових духовних і соціальних цінностей як підґрунтя подальшого розвитку культури.
Київська Русь і Галицько-Волинське князівство: розвиток культури в європейському середньовічному контексті	ПР0, ПР06	ЗК02, СК01	Аналізується формування української культури в контексті європейського середньовіччя, її вплив на соціальні взаємовідносини та духовне життя суспільства.
Культурне життя в період литовсько-польського панування та польсько-козацьких відносин	ПР06	ЗК02, СК01	Висвітлюється роль культури і мистецтва у збереженні національної ідентичності та регуляції суспільних взаємовідносин в умовах політичних трансформацій.
Культура козацько-гетьманської доби	ПР0, ПР06	ЗК02, СК01	Розглядається культура як чинник формування державницького мислення, моральних норм і громадянських цінностей українського суспільства. Акцентується значення культури і мистецтва у процесі формування національної самосвідомості та примноження духовних і наукових цінностей.
Культурне піднесення епохи пробудження національної свідомості	ПР02	ЗК02, СК01	Аналізуються художні стилі як відображення світоглядних змін і соціокультурних процесів, що впливали на суспільні взаємовідносини.
Бароко, класицизм та романтизм в українській культурі XVIII–XIX ст.	ПР0, ПР06	ЗК02, СК01	Висвітлюється взаємозв'язок культури з процесами модернізації суспільства, розвитком освіти, науки й мистецтва.
Розвиток культури України в XIX – на початку XX століття	ПР06	ЗК02, СК01	Розкривається роль культури як інструменту суспільної консолідації та формування нових соціальних і духовних орієнтирів.
Відродження національної культури в період революцій 1917–1920 рр.	ПР0, ПР06	ЗК02, СК01	Аналізуються суперечливі культурні процеси, вплив ідеології на мистецтво та суспільні взаємовідносини.
Культурний ландшафт Радянської України	ПР06	ЗК02, СК01	Розглядається сучасна культура як простір збереження й примноження національних цінностей та активної міжкультурної комунікації.
Сучасна українська культура та її взаємодія зі світовою цивілізацією	ПР0, ПР06	ЗК02, СК01	

Пояснення: Тематика лекцій освітнього компоненту «Історія української культури» забезпечує послідовне формування у здобувачів освіти цілісного уявлення про розвиток культури як провідного чинника духовного, морального та соціального життя українського суспільства. Узгодження тем із загальною компетентністю ЗК02, спеціальною компетентністю СК01 та програмними результатами навчання ПР02 і ПР06 спрямоване на усвідомлення ролі культури і мистецтва в історичному розвитку суспільства, збереження та примноження культурних цінностей, а також розуміння їх значення в сучасному світовому культурному просторі.

3. Програма освітнього компоненту

Освітній блок 1. Витоки історії української культури та її розвиток до XVII ст.

Тема 1. Ознайомлення з курсом «Історія української культури»

Лекція присвячена ознайомленню студентів з курсом «Історія української культури», його метою, предметом і завданнями. Розглядається поняття культури та особливості розвитку української культури в контексті історичного процесу. Окреслюються основні етапи курсу, методи його вивчення та значення дисципліни для формування національної свідомості, культурної ідентичності й світогляду сучасної людини.

Запитання для самоперевірки:

1. Яка мета курсу «Історія української культури»?
2. Що є об'єктом і предметом вивчення даної дисципліни?
3. Як визначається поняття «культура»?
4. Яке значення має вивчення історії української культури для формування національної ідентичності?
5. Які основні етапи розвитку української культури розглядає курс?
6. Які методи використовуються при вивченні історії української культури?
7. У чому полягає зв'язок культури з історією та суспільним розвитком?

Завдання для самостійної роботи:

1. Розкрийте зміст поняття «культура» та його основні складові.
2. Поясніть різницю між матеріальною та духовною культурою.
3. Охарактеризуйте значення української культури в контексті світової культурної спадщини.
4. Проаналізуйте роль культури у формуванні національної самосвідомості українського народу.
5. Визначте основні чинники, що впливали на розвиток української культури.
6. Поясніть, чому вивчення історії української культури є важливим для майбутньої професійної діяльності здобувача.

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Сабадаш Ю. С., за загал. ред. Історія української культури. Від стародавніх часів до XIX століття. Ілюстрована хрестоматія./ К.: Ліра-К, 2023. – 320 с.
2. Історія української культури: у 5 томах. Київ: Наукова думка, 2001. Т. 1. 1134 с., Т. 2. 847 с., Т. 3, 2003. 1245 с. Київ: Знання, 2009. 413 с.
3. Левчук Л. Т. Історія світової культури. Підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 400 с.
4. Історія української культури : навчальний посібник / Н. Д. Пальм, Т. Є. Гетало; – Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. – 296 с.

5. Історія української культури. Курс лекцій / проф. Ю. С. Сабадаш, доц. Ю.М. Нікольченко, доц. Л. Г. Дабло; За заг. ред. проф. Ю. С. Сабадаш. Київ: / К.: Ліра-К, 2022. – 230 с.

Додаткові

1. Історія української культури: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів.
2. Історія української культури: навч. посібник для студентів усіх напрямів підготовки денної та заочної форм навчання. І.Г.П.
3. Сабадаш Ю. С., Нікольченко Ю. М., Дабло Л. Г. Історія української культури: курс лекцій. Київ, за заг. ред.
4. Історія української культури: навч. посібник, ред. О. Ю. Павлова. Київ.

Тема 2. Культурні досягнення первісного суспільства та давніх цивілізацій

Лекція висвітлює витоки культури людства від первісного суспільства до давніх цивілізацій. Розглядаються перші форми духовної та матеріальної культури: міфологія, магичні вірування, мистецтво, зародження релігії й письма. Особлива увага приділяється культурним досягненням давніх цивілізацій та їхньому впливу на розвиток культурних процесів на території України. Підкреслюється значення цих ранніх надбань як фундаменту подальшого культурного розвитку людства.

Запитання для самоперевірки:

1. Які характерні риси культури первісного суспільства?
2. Які форми мистецтва виникли в первісну добу?
3. Яку роль відігравали міф і магія в житті первісної людини?
4. Які основні культурні досягнення давніх цивілізацій?
5. Чому поява письма стала важливим етапом культурного розвитку?
6. Який вплив мали давні цивілізації на формування культури на території України?
7. У чому полягає спадкоємність між первісною культурою та культурами давніх цивілізацій?
8. Чому культурні надбання давнини залишаються актуальними й сьогодні?

Завдання для самостійної роботи:

1. Охарактеризуйте основні етапи культурного розвитку первісного суспільства.
2. Проаналізуйте світогляд первісної людини та його відображення в культурі.
3. Поясніть значення первісного мистецтва для розвитку подальших художніх традицій.

4. Дослідіть вплив давніх цивілізацій на культуру народів, що населяли територію України.
5. Порівняйте культурні особливості первісного суспільства та давніх цивілізацій.
6. Підготуйте коротке есе про роль міфології в становленні культури людства.
7. Наведіть приклади культурних пам'яток давнини та поясніть їх значення.

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Сабадаш Ю. С., за загал. ред. Історія української культури. Від стародавніх часів до XIX століття. Ілюстрована хрестоматія./ К.: Ліра-К, 2023. – 320 с.
2. Історія української культури: у 5 томах. Київ: Наукова думка, 2001. Т. 1. 1134 с., Т. 2. 847 с., Т. 3, 2003. 1245 с. Київ: Знання, 2009. 413 с.
3. Левчук Л. Т. Історія світової культури. Підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 400 с.
4. Історія української культури : навчальний посібник / Н. Д. Пальм, Т. Є. Гетало; – Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. – 296 с.
5. Історія української культури. Курс лекцій / проф. Ю. С. Сабадаш, доц. Ю.М. Нікольченко, доц. Л. Г. Дабло; За заг. ред. проф. Ю. С. Сабадаш. Київ: / К.: Ліра-К, 2022. – 230 с.

Додаткові

1. Історія української культури: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів.
2. Історія української культури: навч. посібник для студентів усіх напрямів підготовки денної та заочної форм навчання. І.Г.П.
3. Сабадаш Ю. С., Нікольченко Ю. М., Дабло Л. Г. Історія української культури: курс лекцій. Київ, за заг. ред.
4. Історія української культури: навч. посібник, ред. О. Ю. Павлова. Київ.

Тема 3. Київська Русь і Галицько-Волинське князівство: розвиток культури в європейському середньовічному контексті

Київська Русь і Галицько-Волинське князівство посідають особливе місце в історії української культури як важливі осередки середньовічної цивілізації Європи. Культура Київської Русі формувалася в умовах активних контактів зі Сходом і Заходом, поєднуючи слов'янські традиції з візантійськими та західноєвропейськими впливами. Визначальну роль у культурному розвитку відіграло прийняття християнства у 988 році, яке стало духовною основою суспільства та сприяло поширенню писемності, освіти й мистецтва. Церква перетворилася на головний центр культурного життя, при ній виникали школи, бібліотеки, розвивалася книжна справа. Значного

розвитку набуло літописання, яке не лише фіксувало історичні події, а й формувало історичну пам'ять та світогляд народу. В архітектурі Київської Русі переважали кам'яні храми хрестово-купольного типу, прикрашені мозаїками та фресками, серед яких особливе місце посідає Софійський собор у Києві. Образотворче мистецтво розвивалося передусім у формах іконопису та монументального живопису, що відповідали канонам християнської культури. Водночас важливу роль відігравала усна народна творчість — билини, легенди, обрядові пісні, які зберігали дохристиянські уявлення та відображали моральні цінності суспільства.

Після занепаду Київської Русі культурні традиції були продовжені в Галицько-Волинському князівстві, яке стало осередком збереження державності та культурної спадкоємності українських земель. Культура цього князівства розвивалася в тісному зв'язку з країнами Центральної та Західної Європи, що зумовило поєднання східнохристиянських і західноєвропейських елементів. Це позначилося на архітектурі, де поряд із візантійськими традиціями з'являлися риси романського й готичного стилів, а також на праві та політичній культурі. Важливим джерелом культурного життя епохи є Галицько-Волинський літопис, який відображає не лише історичні події, а й ідеї державності та європейської орієнтації князівства. Загалом культура Київської Русі та Галицько-Волинського князівства заклала міцний фундамент подальшого розвитку української культури, сприяла формуванню національної ідентичності та засвідчила активну участь українських земель у загальноєвропейському середньовічному культурному процесі.

Запитання для самоперевірки:

1. Які основні риси культури Київської Русі в середньовічному європейському контексті?
2. Коли і чому було прийнято християнство на Русі, і яке значення це мало для культури?
3. Яку роль відігравала церква у розвитку освіти, мистецтва та писемності?
4. Назвіть основні архітектурні пам'ятки Київської Русі.
5. Що таке літописання і яке його значення для історії та культури?
6. Які культурні традиції Київської Русі продовжувалися в Галицько-Волинському князівстві?
7. Як проявлялися західноєвропейські впливи в культурі Галицько-Волинського князівства?
8. Чому Галицько-Волинський літопис є важливою культурною пам'яткою?
9. Яке значення культурної спадщини Київської Русі та Галицько-Волинського князівства для формування української ідентичності?

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізуйте чинники, що впливали на формування культури Київської Русі в контексті середньовічної Європи.
2. Поясніть значення прийняття християнства для розвитку освіти, мистецтва та писемності на Русі.
3. Охарактеризуйте основні пам'ятки архітектури та образотворчого мистецтва Київської Русі та їхнє значення.
4. Підготуйте короткий огляд Галицько-Волинського князівства як культурного центру, порівнявши його з Київською Руссю.
5. Проаналізуйте вплив західноєвропейських культурних традицій на Галицько-Волинське князівство.
6. Дослідіть Галицько-Волинський літопис як джерело історичних та культурних знань.
7. Порівняйте усну народну творчість та писемну культуру Київської Русі, визначте їхнє значення для розвитку національної самосвідомості.
8. Напишіть коротке есе про внесок Київської Русі та Галицько-Волинського князівства у формування української культурної традиції.
9. Наведіть приклади спадкоємності культурних цінностей від Київської Русі до Галицько-Волинського князівства та поясніть їхню важливість.

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Сабадаш Ю. С., за загал. ред. Історія української культури. Від стародавніх часів до XIX століття. Ілюстрована хрестоматія./ К.: Ліра-К, 2023. – 320 с.
2. Історія української культури: у 5 томах. Київ: Наукова думка, 2001. Т. 1. 1134 с., Т. 2. 847 с., Т. 3, 2003. 1245 с. Київ: Знання, 2009. 413 с.
3. Левчук Л. Т. Історія світової культури. Підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 400 с.
4. Історія української культури : навчальний посібник / Н. Д. Пальм, Т. Є. Гетало; – Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. – 296 с.
5. Історія української культури. Курс лекцій / проф. Ю. С. Сабадаш, доц. Ю.М. Нікольченко, доц. Л. Г. Дабло; За заг. ред. проф. Ю. С. Сабадаш. Київ: / К.: Ліра-К, 2022. – 230 с.

Додаткові

1. Історія української культури: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів.
2. Історія української культури: навч. посібник для студентів усіх напрямів підготовки денної та заочної форм навчання. І.Г.П.
3. Сабадаш Ю. С., Нікольченко Ю. М., Дабло Л. Г. Історія української культури: курс лекцій. Київ, за заг. ред.
4. Історія української культури: навч. посібник, ред. О. Ю. Павлова. Київ.

Тема 4. Культурне життя в період литовсько-польського панування та під час польсько-козацьких відносин

Період литовсько-польського панування на українських землях охоплює XIV–XVII століття і характеризується значними політичними та соціальними змінами, що відобразилися на культурному житті населення. Після приєднання українських земель до Великого князівства Литовського та пізніше до Речі Посполитої, формування культурного простору відбувалося під впливом західноєвропейських та польських традицій, водночас зберігаючи національні і духовні особливості.

В цей період культурне життя мало кілька напрямів. Релігійна культура залишалася важливою складовою, оскільки православна церква підтримувала освіту та писемність серед населення, розвивала традиції монастирської книжної справи та проповідування. Паралельно активно поширюється католицька культура, зокрема через діяльність єзуїтських колегій, що сприяло появі перших шкіл та навчальних закладів на українських землях.

Освітній розвиток відзначався появою шкіл при монастирях і костелах, де навчали грамоти, релігії та гуманітарним предметам. Поступово виникають академічні заклади, а культура книжки, перекладів та видання релігійної та світської літератури стає більш помітною. Важливу роль відіграють переклади з латини та польської мови, що сприяли поширенню європейських ідей.

Образотворче мистецтво та архітектура цього часу поєднували барокові та ренесансні елементи з традиційними українськими формами. Виникають нові типи церков і монастирів із характерними для західної Європи естетичними прийомами, поширюються іконостаси, фресковий живопис та декоративне мистецтво.

Культура козацького часу (XVI–XVII ст.), що збігалася з польсько-козацькими відносинами, мала свої особливості. Козацька старшина підтримувала освіту, книжну справу і літературу, а сама козацька культура формувалася на основі поєднання народних традицій, православних цінностей та військових реалій. В цей період розвиваються літописи, хроніки, козацькі пісні та думи, які відображають соціальні та політичні події, військові подвиги і моральні цінності козацтва.

Особливе місце займала книжкова культура, яка включала не лише релігійні тексти, а й світські видання — граматики, хроніки, юридичні кодекси та поетичні твори. Поширюються друкарні, зокрема Львівська та Київська, які сприяли більшому доступу населення до знань та культурних надбань.

Таким чином, культурне життя в період литовсько-польського панування та під час польсько-козацьких відносин характеризувалося

змішанням традиційного українського культурного спадку із західноєвропейськими впливами. Воно поєднувало релігійні, освітні, мистецькі та військово-патріотичні прояви, що забезпечували збереження національної ідентичності та підготовку ґрунту для подальшого розвитку української культури в XVII–XVIII століттях.

Запитання для самоперевірки:

1. Які особливості культурного розвитку українських земель у період литовсько-польського панування?
2. Яку роль відігравала православна церква в культурному та освітньому житті того часу?
3. Як вплив католицької церкви та єзуїтських колегій проявився у культурі та освіті?
4. Які риси бароко та ренесансу відобразилися в архітектурі та образотворчому мистецтві України того періоду?
5. Які особливості культурного життя козацтва в XVI–XVII ст.?
6. Що включала книжкова культура цього періоду і яку роль відігравали друкарні?
7. Як народні традиції поєднувалися з європейськими впливами у культурі України під час польсько-козацьких відносин?
8. Чому культурне життя цього часу було важливим для збереження національної ідентичності?

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізуйте вплив литовсько-польського панування на розвиток освіти та писемності на українських землях.
2. Поясніть роль православної церкви та монастирів у збереженні національної культури та освіти.
3. Діяльність єзуїтських колегій сприяла поширенню католицької культури та європейських ідей на українських землях.
4. Охарактеризуйте особливості архітектури та образотворчого мистецтва України в період бароко та ренесансу.
5. Проаналізуйте внесок козацької старшини в розвиток освіти, літератури та книжкової справи.
6. Роль козацьких літописів, пісень та дум у формуванні історичної пам'яті та національної самосвідомості.
7. Порівняйте культурні процеси в містах та селах під час литовсько-польського панування та польсько-козацьких відносин.
8. Підготуйте коротке есе про поєднання народних традицій та європейських впливів у культурі України XVI–XVII століть.

9. Визначте основні чинники, що сприяли збереженню української культурної ідентичності в період литовсько-польського панування.

10. Наведіть приклади видатних культурних пам'яток та діяльності діячів культури цього періоду і поясніть їхнє значення.

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Сабадаш Ю. С., за загал. ред. Історія української культури. Від стародавніх часів до XIX століття. Ілюстрована хрестоматія./ К.: Ліра-К, 2023. – 320 с.

2. Історія української культури: у 5 томах. Київ: Наукова думка, 2001. Т. 1. 1134 с., Т. 2. 847 с., Т. 3, 2003. 1245 с. Київ: Знання, 2009. 413 с.

3. Левчук Л. Т. Історія світової культури. Підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 400 с.

4. Історія української культури : навчальний посібник / Н. Д. Пальм, Т. Є. Гетало; – Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. – 296 с.

5. Історія української культури. Курс лекцій / проф. Ю. С. Сабадаш, доц. Ю.М. Нікольченко, доц. Л. Г. Дабло; За заг. ред. проф. Ю. С. Сабадаш. Київ: / К.: Ліра-К, 2022. – 230 с.

Додаткові

1. Історія української культури: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів.

2. Історія української культури: навч. посібник для студентів усіх напрямів підготовки денної та заочної форм навчання. І.Г.П.

3. Сабадаш Ю. С., Нікольченко Ю. М., Дабло Л. Г. Історія української культури: курс лекцій. Київ, за заг. ред.

4. Історія української культури: навч. посібник, ред. О. Ю. Павлова. Київ.

Освітній блок 2. Українська культура XVIII–XX століть

Тема 1. Культура козацько-гетьманської доби

Культура козацько-гетьманської доби охоплює період XVII–XVIII століть і відображає особливості суспільного життя українських земель під час існування козацької державності, зокрема Гетьманщини. Вона формувалася на основі традицій козацьких спільнот, православної церкви, народної творчості та впливу європейської культури.

Цей період характеризується активним розвитком освітньої та книжкової культури. За сприяння гетьманів і старшини виникають школи при монастирях, при парафіяльних церквах і навіть у містах. Поширюється друкована книжка українською мовою, відкриваються друкарні у Львові, Києві та інших містах, видаються релігійні, освітні та світські книги, граматики, підручники. Література того часу охоплює як релігійні твори, так і

політичні, історичні та юридичні тексти, зокрема літописи, хроніки та універсали гетьманів.

Релігійна культура залишалася одним із головних чинників збереження духовності та національної ідентичності. Православна церква підтримувала освіту, будівництво церков і монастирів, розвивала іконопис, мозаїку та фресковий живопис. Особливе значення мали монастирі, які були центрами освіти, книжкової справи та культурного життя.

Образотворче мистецтво та архітектура козацько-гетьманської доби поєднували традиційні українські форми з бароковими елементами, що прийшли із Західної Європи. Характерними були дерев'яні та кам'яні церкви з розвинутим декором, багоярусні дзвіниці, барокові іконостаси та прикрашені фресками храми. У містах і козацьких центрах з'являлися палаци гетьманів, адміністративні та освітні споруди з елементами європейської архітектури.

Особливе місце займала народна культура. Усна творчість, пісні, думи, обряди та традиції козацького побуту відображали соціальне життя, історичні події, моральні цінності та військові подвиги. Козацька культура поєднувала військові традиції з релігійними та світськими елементами, формуючи унікальний культурний феномен.

Таким чином, культура козацько-гетьманської доби поєднувала освітні, релігійні, мистецькі та народні елементи. Вона сприяла збереженню української самобутності, формуванню національної свідомості та розвитку духовного та матеріального життя населення. Козацька доба стала однією з ключових епох у формуванні української культури, залишивши багату спадщину в освіті, літературі, архітектурі та народному мистецтві.

Запитання для самоперевірки:

1. Які основні риси культури козацько-гетьманської доби XVII–XVIII ст.?
2. Яку роль відігравала православна церква у розвитку освіти та духовного життя?
3. Які типи шкіл та освітніх закладів існували за часів Гетьманщини?
4. Як розвивалася книжкова справа та література козацько-гетьманської доби?
5. Які риси барокового мистецтва проявилися в архітектурі та іконописі цього періоду?
6. Яку роль відігравали монастирі в культурному та освітньому житті?
7. Які особливості народної творчості та козацької культури того часу?
8. Як культура козацько-гетьманської доби сприяла збереженню національної ідентичності та формуванню самосвідомості?

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізуйте вплив козацької державності на розвиток освіти та книжкової справи в Україні XVII–XVIII ст.
2. Роль православної церкви та монастирів у збереженні національної культури та духовності.
3. Охарактеризуйте розвиток архітектури та образотворчого мистецтва козацько-гетьманської доби, зокрема риси бароко.
4. Поясніть, яку роль відігравали друкарні та література у формуванні культурного та політичного життя Гетьманщини.
5. Проаналізуйте особливості народної творчості, пісень, дум та козацьких традицій у культурному контексті доби.
6. Порівняйте культурні процеси в містах і сільських громадах у період козацько-гетьманської доби.
7. Культура цього періоду сприяла формуванню національної самосвідомості та збереженню української ідентичності.
8. Підготуйте коротке есе про внесок гетьманів та старшини у розвиток освіти, мистецтва та культури.
9. Наведіть приклади видатних пам'яток архітектури, мистецтва та освіти того часу і поясніть їхнє значення.
10. Проаналізуйте поєднання народних традицій і європейських впливів у культурі козацько-гетьманської доби.

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Сабадаш Ю. С., за загал. ред. Історія української культури. Від стародавніх часів до XIX століття. Ілюстрована хрестоматія. / К.: Ліра-К, 2023. – 320 с.
2. Історія української культури: у 5 томах. Київ: Наукова думка, 2001. Т. 1. 1134 с., Т. 2. 847 с., Т. 3, 2003. 1245 с. Київ: Знання, 2009. 413 с.
3. Левчук Л. Т. Історія світової культури. Підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 400 с.
4. Історія української культури : навчальний посібник / Н. Д. Пальм, Т. Є. Гетало; – Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. – 296 с.
5. Історія української культури. Курс лекцій / проф. Ю. С. Сабадаш, доц. Ю.М. Нікольченко, доц. Л. Г. Дабло; За заг. ред. проф. Ю. С. Сабадаш. Київ: / К.: Ліра-К, 2022. – 230 с.

Додаткові

1. Історія української культури: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів.
2. Історія української культури: навч. посібник для студентів усіх напрямів підготовки денної та заочної форм навчання. І.Г.П.

3. Сабадаш Ю. С., Нікольченко Ю. М., Дабло Л. Г. Історія української культури: курс лекцій. Київ, за заг. ред.

4. Історія української культури: навч. посібник, ред. О. Ю. Павлова. Київ.

Тема 2. Культурне піднесення епохи пробудження національної свідомості

Епоха пробудження національної свідомості в Україні охоплює кінець XVIII – початок XIX століття і відзначається активним розвитком освіти, науки, літератури та мистецтва на основі національних традицій та європейських ідей. Цей період часто називають «культурним відродженням», адже він сприяв формуванню української самосвідомості та національної ідентичності.

Важливу роль у культурному піднесенні відігравали освіта і наукові здобутки. Виникають перші гімназії, народні школи, курси для підготовки вчителів, бібліотеки та музеї. Інтелігенція активно перекладала твори європейських авторів, поширювала знання з історії, філософії, природничих наук, що сприяло просвітницькій діяльності та формуванню громадської думки.

Літературне життя цього періоду характеризується піднесенням поезії, прозових творів та драматургії, які відображали національні традиції, історичну пам'ять та соціальні проблеми. З'являються письменники і поети, які закликають до збереження рідної мови, культури та народних звичаїв. Літературні твори стають важливим інструментом формування національної свідомості та пробудження патріотичних почуттів.

Мистецтво і архітектура також переживають значне піднесення. У цей час поширюються класицизм і романтизм, які поєднуються з національними мотивами. В архітектурі будуються палаци, громадські будівлі та церкви з елементами українських традицій. Образотворче мистецтво збагачується портретним живописом, пейзажами та історичними композиціями, що відображають життя народу та його боротьбу за свободу.

Народна культура і фольклор стають важливою частиною національного відродження. Збираються й публікуються народні пісні, думи, легенди, казки, обрядові пісні та обряди. Вони слугують джерелом натхнення для письменників і художників та допомагають зберігати духовну спадщину народу.

Таким чином, культурне піднесення епохи пробудження національної свідомості відзначається активним розвитком освіти, літератури, мистецтва та народної культури. Цей період заклав основи української національної ідентичності, сприяв збереженню рідної мови та традицій, а також підготував ґрунт для подальшого розвитку української культури у XIX–XX століттях.

Запитання для самоперевірки:

1. Які основні риси культурного піднесення епохи пробудження національної свідомості?
2. Яку роль відігравали освіта та наукові здобутки у формуванні національної самосвідомості?
3. Як література сприяла пробудженню патріотичних почуттів та збереженню української культури?
4. Які риси класицизму та романтизму проявилися в архітектурі та мистецтві того часу?
5. Яку роль відігравав народний фольклор у національному відродженні?
6. Як культурне піднесення вплинуло на розвиток української мови та традицій?
7. Які види мистецтва найбільш активно розвивалися під час епохи пробудження національної свідомості?
8. Чому цей період вважають ключовим для формування української національної ідентичності?

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізуйте вплив розвитку освіти та науки на формування української національної свідомості у XVIII–XIX століттях.
2. Дослідіть роль літератури у пробудженні патріотичних почуттів та збереженні народних традицій.
3. Охарактеризуйте розвиток архітектури та образотворчого мистецтва епохи пробудження національної свідомості, зокрема поєднання європейських стилів із національними мотивами.
4. Поясніть, як народний фольклор (пісні, думи, легенди, казки) впливав на формування культурної та національної самосвідомості.
5. Проаналізуйте внесок окремих діячів культури (освітян, письменників, художників) у розвиток української культури цього періоду.
6. Роль перекладів та видань європейських творів у поширенні ідей Просвітництва на українських землях.
7. Порівняйте культурні процеси в містах і селах під час епохи пробудження національної свідомості.
8. Напишіть коротке есе про те, як культура цього періоду підготувала ґрунт для подальшого розвитку української літератури та мистецтва у XIX столітті.
9. Наведіть приклади архітектурних, художніх і літературних пам'яток епохи та поясніть їхнє значення для національного відродження.
10. Проаналізуйте, як культурне піднесення епохи пробудження національної свідомості вплинуло на розвиток української мови та освіти.

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Сабадаш Ю. С., за загал. ред. Історія української культури. Від стародавніх часів до XIX століття. Ілюстрована хрестоматія./ К.: Ліра-К, 2023. – 320 с.
2. Історія української культури: у 5 томах. Київ: Наукова думка, 2001. Т. 1. 1134 с., Т. 2. 847 с., Т. 3, 2003. 1245 с. Київ: Знання, 2009. 413 с.
3. Левчук Л. Т. Історія світової культури. Підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 400 с.
4. Історія української культури : навчальний посібник / Н. Д. Пальм, Т. Є. Гетало; – Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. – 296 с.
5. Історія української культури. Курс лекцій / проф. Ю. С. Сабадаш, доц. Ю.М. Нікольченко, доц. Л. Г. Дабло; За заг. ред. проф. Ю. С. Сабодаш. Київ: / К.: Ліра-К, 2022. – 230 с.

Додаткові

1. Історія української культури: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів.
2. Історія української культури: навч. посібник для студентів усіх напрямів підготовки денної та заочної форм навчання. І.Г.П.
3. Сабадаш Ю. С., Нікольченко Ю. М., Дабло Л. Г. Історія української культури: курс лекцій. Київ, за заг. ред.
4. Історія української культури: навч. посібник, ред. О. Ю. Павлова. Київ.

Тема 3. Бароко, класицизм та романтизм в українській культурі XVIII–XIX ст.

Українська культура XVIII–XIX століть розвивалася під впливом європейських художніх напрямів — бароко, класицизму та романтизму, які поєднувалися з національними традиціями та духовними цінностями. Цей період характеризується розквітом мистецтва, літератури, освіти та архітектури, а також активним пробудженням національної свідомості.

Бароко в українській культурі XVIII ст. проявлялося в архітектурі, образотворчому мистецтві та літературі. Українське бароко поєднувало європейські стилістичні прийоми з національними традиціями: храми мали багатоярусні бані, багатий декор і розпис, іконостаси відзначалися різьбою та позолотою. У літературі бароко відображало релігійні мотиви, патріотизм, філософські роздуми та морально-етичні ідеї. Важливе місце займали духовні твори, пісні та поеми, що формували духовність народу.

Класицизм XVIII–початку XIX ст. орієнтувався на гармонію, логіку, стриманість та раціоналізм. В архітектурі класицизм проявився у будівництві палаців, громадських споруд і шкіл з чіткими пропорціями, колонними фасадами та строгими формами. У літературі класицизм підкреслював

виховну і моральну функцію твору, увагу до суспільних норм, порядку та громадянських чеснот. Українські письменники перекладали твори європейських авторів, адаптуючи їх до національного контексту.

Романтизм у культурі XIX ст. підкреслював почуття, емоційність, патріотизм і зв'язок із народними традиціями. Він проявився у літературі, поезії, музиці та образотворчому мистецтві. Романтичні твори возвеличували національну історію, героїчні подвиги, народні легенди, думи та пісні. Архітектура та мистецтво романтизму поєднували історичні мотиви з елементами фантазії та декоративності.

Особливе значення у цей період мала народна культура — пісні, думи, легенди, обряди та ремесла, які зберігали національні традиції і надихали художників і письменників. Саме поєднання європейських стилів та українських народних традицій сформувало унікальний культурний ландшафт, що характеризував українську культуру XVIII–XIX ст.

Таким чином, бароко, класицизм і романтизм в українській культурі XVIII–XIX ст. взаємодіяли з національними традиціями, утворюючи гармонійну систему мистецьких та літературних явищ. Цей період підготував ґрунт для розвитку української літератури, освіти, мистецтва та національної свідомості в XIX столітті.

Запитання для самоперевірки:

1. Які основні риси українського бароко в архітектурі, образотворчому мистецтві та літературі?
2. Як бароко поєднувало європейські художні прийоми з національними традиціями?
3. Які ідеали та принципи характеризують класицизм у культурі XVIII–початку XIX ст.?
4. Як класицизм проявився в архітектурі, літературі та освіті того часу?
5. Які особливості романтизму в українській літературі, мистецтві та музиці XIX ст.?
6. Яку роль у розвитку романтизму відігравали народні пісні, думи, легенди та традиції?
7. Як взаємодіяли бароко, класицизм і романтизм з національними традиціями та культурною самосвідомістю?
8. Чому цей період вважають важливим для формування української культури XIX століття?

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізуйте особливості українського бароко в архітектурі, мистецтві та літературі, наведіть конкретні приклади пам'яток і творів.

2. Як бароко поєднувало європейські художні стилі з національними традиціями та духовними цінностями?
3. Охарактеризуйте принципи та ідеали класицизму і проаналізуйте їх прояв у архітектурі, літературі та освіті.
4. Поясніть, як романтизм відображав національну самосвідомість, патріотизм та народні традиції в мистецтві і літературі.
5. Роль народної творчості (пісні, думи, легенди, обряди) у розвитку української культури XVIII–XIX ст.
6. Порівняйте бароко, класицизм і романтизм за стилістикою, тематикою та впливом на національну культуру.
7. Проаналізуйте внесок окремих письменників, художників та архітекторів у розвиток української культури цього періоду.
6. Підготуйте коротке есе про взаємодію європейських стилів і національних традицій у культурі XVIII–XIX ст.
7. Наведіть приклади архітектурних, мистецьких і літературних пам'яток та поясніть їхнє значення для культурного розвитку України.
8. Як художні стилі бароко, класицизм і романтизм вплинули на формування української національної ідентичності?

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Сабадаш Ю. С., за загал. ред. Історія української культури. Від стародавніх часів до XIX століття. Ілюстрована хрестоматія./ К.: Ліра-К, 2023. – 320 с.
2. Історія української культури: у 5 томах. Київ: Наукова думка, 2001. Т. 1. 1134 с., Т. 2. 847 с., Т. 3, 2003. 1245 с. Київ: Знання, 2009. 413 с.
3. Левчук Л. Т. Історія світової культури. Підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 400 с.
4. Історія української культури : навчальний посібник / Н. Д. Пальм, Т. Є. Гетало; – Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. – 296 с.
5. Історія української культури. Курс лекцій / проф. Ю. С. Сабадаш, доц. Ю.М. Нікольченко, доц. Л. Г. Дабло; За заг. ред. проф. Ю. С. Сабадаш. Київ: / К.: Ліра-К, 2022. – 230 с.

Додаткові

1. Історія української культури: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів.
2. Історія української культури: навч. посібник для студентів усіх напрямів підготовки денної та заочної форм навчання. І.Г.П.
3. Сабадаш Ю. С., Нікольченко Ю. М., Дабло Л. Г. Історія української культури: курс лекцій. Київ, за заг. ред.
4. Історія української культури: навч. посібник, ред. О. Ю. Павлова. Київ.

Тема 4. Розвиток культури України в ХІХ – на початку ХХ століття

Культура України в ХІХ – на початку ХХ століття переживала значне піднесення, пов'язане з формуванням національної самосвідомості, розвитком освіти, науки, літератури, театру, музики та образотворчого мистецтва. Цей період часто називають епохою національного відродження, адже він став важливим етапом у створенні української культурної та інтелектуальної еліти.

Освіта і наука активно розвивалися. В містах відкривалися гімназії, технічні та педагогічні училища, університети, бібліотеки та музеї. Поширювалися наукові видання, дослідження з історії, філософії, мовознавства, природничих наук. Діяльність українських вчених і просвітян сприяла формуванню національної свідомості та збереженню культурної спадщини.

Література цього періоду відзначалася різноманітністю жанрів і тем. З'являлися поети, прозаїки, драматурги, які піднімали питання національної ідентичності, соціальної справедливості, історичної пам'яті та моральних цінностей. Народна творчість продовжувала надихати письменників, які зверталися до фольклору, легенд, пісень та обрядів.

Музика і театр активно розвивалися. У містах виникали музичні школи, театральні трупи, оперні та драматичні постановки, які поєднували народні мотиви з європейськими традиціями. Музика цього часу відображала емоційність, патріотизм та духовність народу, а театр сприяв вихованню національної свідомості та культурного смаку.

Образотворче мистецтво поєднувало традиції реалізму, романтизму та народного декоративного мистецтва. Художники зображували історичні події, побут, пейзажі та портрети, відтворюючи життя та культуру українського народу. Архітектура міст і громадських будівель поєднувала європейські стилі з національними особливостями.

Особливе значення мала народна культура, яка залишалася джерелом натхнення для письменників, художників та композиторів. Збиралися й публікувалися народні пісні, думи, казки, легенди та обряди, що сприяло збереженню духовної спадщини народу.

Таким чином, розвиток культури України в ХІХ – на початку ХХ століття характеризувався поєднанням європейських впливів із національними традиціями. Цей період створив підґрунтя для подальшого розвитку української літератури, мистецтва, науки та освіти, а також сприяв формуванню національної самосвідомості та культурної ідентичності.

Запитання для самоперевірки:

1. Які основні риси розвитку культури України в ХІХ – на початку ХХ століття?
2. Яку роль відігравала освіта та наука у формуванні національної свідомості?
3. Які теми та ідеї піднімали письменники в літературі цього періоду?
4. Яким чином музика та театр сприяли розвитку української культури та національної ідентичності?
5. Які напрямки і особливості відзначалися в образотворчому мистецтві та архітектурі цього часу?
6. Яке значення мала народна культура (пісні, думи, казки, обряди) для розвитку української творчості?
7. Як поєднувалися європейські впливи з національними традиціями у культурі ХІХ – початку ХХ століття?
8. Чому цей період важливий для формування української національної самосвідомості та культурної ідентичності?

Завдання для самостійної роботи:

1. Охарактеризуйте розвиток освіти та науки в Україні ХІХ – початку ХХ століття і їхній вплив на національну свідомість.
2. Поясніть, які теми та ідеї висвітлювали письменники та поети цього періоду і як вони формували культурну ідентичність.
3. Охарактеризуйте розвиток музики та театру і поясніть їхню роль у культурному та національному житті.
4. Поясніть особливості образотворчого мистецтва та архітектури і вкажіть приклади видатних пам'яток.
5. Охарактеризуйте значення народної культури (пісні, думи, казки, обряди) для розвитку української творчості.
6. Порівняйте поєднання європейських стилів і національних традицій у культурі міст і сіл.
7. Напишіть коротке есе про внесок інтелігенції, письменників та художників у розвиток української культури ХІХ – початку ХХ століття.
8. Оцініть, як культура цього періоду підготувала ґрунт для подальшого розвитку української літератури, мистецтва та освіти в ХХ столітті.
9. Наведіть приклади видатних діячів культури та поясніть їхнє значення для формування національної ідентичності.
10. Поясніть, чому розвиток культури в цей період вважається епохою національного відродження.

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Сабадаш Ю. С., за загал. ред. Історія української культури. ХХ століття. Ілюстрована хрестоматія./ К.: Ліра-К, 2023. – 292 с.

2. Сабадаш Ю. С., за загал. ред. Історія української культури. Від стародавніх часів до XIX століття. Ілюстрована хрестоматія./ К.: Ліра-К, 2023. – 320 с.
3. Історія української культури: у 5 томах. Київ: Наукова думка, 2001. Т. 1. 1134 с., Т. 2. 847 с., Т. 3, 2003. 1245 с. Київ: Знання, 2009. 413 с.
4. Левчук Л. Т. Історія світової культури. Підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 400 с.
5. Історія української культури : навчальний посібник / Н. Д. Пальм, Т. Є. Гетало; – Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. – 296 с.
6. Історія української культури. Курс лекцій / проф. Ю. С. Сабадаш, доц. Ю.М. Нікольченко, доц. Л. Г. Дабло; За заг. ред. проф. Ю. С. Сабодаш. Київ: / К.: Ліра-К, 2022. – 230 с.

Додаткові

1. Історія української культури: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів.
2. Історія української культури: навч. посібник для студентів усіх напрямів підготовки денної та заочної форм навчання. І.Г.П.
3. Сабадаш Ю. С., Нікольченко Ю. М., Дабло Л. Г. Історія української культури: курс лекцій. Київ, за заг. ред.
4. Історія української культури: навч. посібник, ред. О. Ю. Павлова. Київ.

Тема 5. Відродження національної культури в період революцій 1917–1920 рр.

Перехідний період 1917–1920 років для України був надзвичайно складним і водночас надзвичайно творчим. Революційні та політичні події, пов'язані з Українською революцією, створили унікальні умови для відродження національної культури. Водночас суспільство прагнуло зміцнити національну ідентичність та утвердити українську мову і традиції в усіх сферах життя.

Однією з головних сфер культурного відродження стала освіта та просвітництво. В містах і селах відкривалися українські школи, педагогічні курси, професійні та технічні училища, університети. Велика увага приділялася підготовці вчителів, створенню методичних матеріалів та підручників українською мовою. Поширювалися бібліотеки, культурні гуртки та видавництва, які ставили за мету формування національної свідомості та освіти громадян.

Література та журналістика переживали розквіт. З'являлися нові літературні угруповання та об'єднання, що об'єднували письменників для поширення національних ідей і розвитку української мови. Поети та прозаїки писали про революційні події, соціальні проблеми, прагнення народу до

свободи і незалежності. Газети, журнали та альманахи стали майданчиком для популяризації української літератури, ідей демократії та культурного розвитку.

Мистецтво та театр активно відображали сучасні події і духовний стан нації. Художники створювали полотна зображаючи революційні події, боротьбу за свободу, буденне життя та героїчні подвиги українського народу. Театр став важливим інструментом поширення культурних ідей, об'єднуючи класичні твори з актуальними революційними темами. Музика того періоду поєднувала народні мотиви із сучасними експериментальними формами, що сприяло розвитку національної музичної традиції.

Велике значення мала народна культура, яка залишалася джерелом натхнення для письменників, художників, музикантів і педагогів. Пісні, думи, легенди, обряди та ремесла активно збиралися, популяризувалися та використовувалися у творчості. Народна творчість допомагала зберігати духовну спадщину та формувати національну ідентичність у період соціальної нестабільності.

Культурні інституції та організації того часу відігравали важливу роль у відродженні української культури. Вони сприяли розвитку освіти, науки, театру, літератури та мистецтва, об'єднували діячів культури і забезпечували доступ населення до культурних надбань.

Таким чином, період революцій 1917–1920 рр. характеризувався активним відродженням національної культури, поєднанням традицій і новаторства, розвитком освіти, науки, літератури, мистецтва та народної творчості. Цей час став фундаментом для подальшого розвитку української культури у ХХ столітті і заклав основи національної самосвідомості, яка збереглася навіть у періоди складних історичних випробувань.

Запитання для самоперевірки:

1. Які фактори сприяли відродженню національної культури в Україні у 1917–1920 роках?
2. Яку роль відігравала освіта та просвітництво в формуванні національної свідомості?
3. Які теми та проблеми висвітлювала література цього періоду?
4. Як театр і мистецтво відображали революційні події та духовний стан нації?
5. Яке значення мала музика та її поєднання народних і сучасних мотивів для розвитку культури?
6. Чому народна культура (пісні, думи, легенди, обряди) залишалася важливим джерелом натхнення?
7. Яку роль відігравали культурні інституції та організації у розвитку української культури?

8. Чому період революцій 1917–1920 рр. Вважають ключовим для формування української національної самосвідомості?

Завдання для самостійної роботи:

1. Охарактеризуйте основні фактори, що сприяли відродженню української національної культури у період революцій 1917–1920 рр.
2. Поясніть роль освіти та просвітництва у формуванні національної самосвідомості та поширенні української мови.
3. Охарактеризуйте літературу цього періоду: теми, проблематику та роль письменників у культурному відродженні.
4. Поясніть, як театр та мистецтво відображали революційні події, суспільні зміни та прагнення народу до свободи.
5. Охарактеризуйте роль музики та народних мотивів у розвитку української культурної традиції.
6. Поясніть значення народної культури (пісні, думи, легенди, обряди) для формування культурної ідентичності.
7. Охарактеризуйте діяльність культурних інституцій і організацій і їхній внесок у розвиток української культури.
8. Напишіть коротке есе про те, як події 1917–1920 рр. вплинули на розвиток української культури та національної свідомості.
9. Наведіть приклади творів літератури, мистецтва чи музики цього періоду і поясніть їхнє значення для культурного відродження.
10. Порівняйте розвиток культури під час революцій 1917–1920 рр. з попереднім періодом національного відродження і поясніть подібності та відмінності.

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Сабадаш Ю. С., за загал. ред. Історія української культури. ХХ століття. Ілюстрована хрестоматія./ К.: Ліра-К, 2023. – 292 с.
2. Історія української культури: у 5 томах. Київ: Наукова думка, 2001. Т. 1. 1134 с., Т. 2. 847 с., Т. 3, 2003. 1245 с. Київ: Знання, 2009. 413 с.
3. Левчук Л. Т. Історія світової культури. Підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 400 с.
4. Історія української культури : навчальний посібник / Н. Д. Пальм, Т. Є. Гетало; – Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. – 296 с.
5. Історія української культури. Курс лекцій / проф. Ю. С. Сабадаш, доц. Ю.М. Нікольченко, доц. Л. Г. Дабло; За заг. ред. проф. Ю. С. Сабадаш. Київ: / К.: Ліра-К, 2022. – 230 с.

Додаткові

1. Історія української культури: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів.
2. Історія української культури: навч. посібник для студентів усіх напрямів підготовки денної та заочної форм навчання. І.Г.П.
3. Сабадаш Ю. С., Нікольченко Ю. М., Дабло Л. Г. Історія української культури: курс лекцій. Київ, за заг. ред.
4. Історія української культури: навч. посібник, ред. О. Ю. Павлова. Київ.

Тема 6. Культурний ландшафт Радянської України

Період Радянської України (1920–1930-ті роки) став часом глибоких змін у культурному житті країни. Після встановлення радянської влади культурна сфера підпадала під ідеологічний контроль, але водночас відбувалися активні експерименти в освіті, літературі, мистецтві та театрі. Цей період характеризувався поєднанням модернізаційних прагнень, пропаганди радянських ідеалів та обмежень свободи творчості.

Однією з ключових сфер культурного розвитку стала освіта та просвітництво. Радянська влада прагнула масового охоплення населення освітою: відкривалися школи, технікуми, професійні училища, народні університети. Активно поширювалися підручники і навчальні матеріали російською та українською мовами. Пріоритетною ставала ідея формування «нової радянської людини», виховання громадян у дусі соціалістичних цінностей та колективізму.

Література і журналістика цього періоду розвивалися під ідеологічним контролем. Письменники, поети та журналісти працювали у рамках радянської тематики, створюючи твори про будівництво нового суспільства, героїзм робітників і колгоспників, боротьбу з «ворогами народу». Одночасно з'являлися літературні експерименти: авангардні, футуристичні та модерністські течії, хоча їхня свобода обмежувалася політичною цензурою. Газети, журнали та альманахи активно поширювали пропагандистські ідеї та формували культурний дискурс.

Мистецтво та театр активно поєднували традиції української культури з новими ідеологічними завданнями. Архітектура цього часу відзначалася конструктивізмом та функціональністю, театральне мистецтво використовувало новаторські форми, кіно ставало масовим засобом впливу на суспільство. Художники створювали плакати, монументальні композиції, картини та скульптури, що відображали соціалістичні ідеали.

Особливе місце займала народна культура, яка на початку періоду активно підтримувалася як елемент національної самобутності. Збиралися і

популяризувалися пісні, легенди, ремесла, традиційні обряди. Проте згодом її використання почало підпадати під ідеологічні рамки, а елементи народної творчості трансформувалися в рамках радянської культурної політики.

Культурні інституції та організації стали ключовим елементом контролю та розвитку культури. Створювалися спілки письменників, художників, музикантів та театральних діячів, які координували діяльність митців і забезпечували виконання державних культурних програм. Водночас державна політика контролювала зміст і форму творчості, встановлюючи рамки дозволеного та переслідуючи «неблагонадійних» діячів культури.

Таким чином, культурний ландшафт Радянської України характеризувався поєднанням модернізаційних прагнень, розвитку освіти та мистецтва, експериментів у літературі та театрі, водночас обмежених ідеологічним контролем. Цей період сформував специфічну культурну парадигму, в якій поєднувалися національні традиції, соціалістичні ідеали та новаторські мистецькі практики.

Запитання для самоперевірки:

1. Які особливості розвитку культури в Радянській Україні в 1920–1930-х роках?
2. Яку роль відігравала освіта та просвітництво у формуванні «нової радянської людини»?
3. Яким чином література та журналістика відображали соціалістичні ідеали та революційні події?
4. Які напрямки мистецтва і архітектури були характерні для цього періоду?
5. Як театр і кіно використовувалися для впливу на масову свідомість?
6. Яке значення мала народна культура на початку радянського періоду і як змінилося її використання з часом?
7. Яку роль відігравали культурні інституції та спілки митців у розвитку культури та контролі творчості?
8. Чому культурний ландшафт Радянської України поєднував модернізаційні прагнення, національні традиції та ідеологічний контроль?

Завдання для самостійної роботи:

1. Охарактеризуйте особливості культурного розвитку Радянської України 1920–1930-х років.
2. Поясніть роль освіти та просвітництва у формуванні «нової радянської людини» та поширенні радянських ідеалів.
3. Охарактеризуйте літературу та журналістику цього періоду: теми, ідеї, стилі та обмеження цензурою.
4. Поясніть розвиток театру, кіно та образотворчого мистецтва, їхню роль у пропаганді соціалістичних цінностей.

5. Охарактеризуйте архітектуру того часу та поясніть особливості конструктивізму і функціоналізму.
6. Поясніть роль народної культури в 1920–1930-х роках і зміни в її використанні під ідеологічним контролем.
7. Охарактеризуйте діяльність культурних інституцій та спілок митців і їхній вплив на розвиток культури.
8. Поясніть, яким чином модернізаційні прагнення, національні традиції та ідеологічний контроль взаємодіяли в культурі цього періоду.
9. Наведіть приклади літературних, мистецьких або театральних творів того часу та поясніть їхнє значення для культурного ландшафту України.
10. Напишіть коротке есе про вплив політичної влади на розвиток культури в Радянській Україні та наслідки для творчої свободи митців.

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Сабадаш Ю. С., за загал. ред. Історія української культури. ХХ століття. Ілюстрована хрестоматія./ К.: Ліра-К, 2023. – 292 с.
2. Історія української культури: у 5 томах. Київ: Наукова думка, 2001. Т. 1. 1134 с., Т. 2. 847 с., Т. 3, 2003. 1245 с. Київ: Знання, 2009. 413 с.
3. Левчук Л. Т. Історія світової культури. Підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 400 с.
4. Історія української культури : навчальний посібник / Н. Д. Пальм, Т. Є. Гетало; – Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. – 296 с.
5. Історія української культури. Курс лекцій / проф. Ю. С. Сабадаш, доц. Ю.М. Нікольченко, доц. Л. Г. Дабло; За заг. ред. проф. Ю. С. Сабодаш. Київ: / К.: Ліра-К, 2022. – 230 с.
6. Чаяло В.Я., Неділько В.В., Нежива С.М. Вісник науки та освіти Еволюція мовних норм ділового спілкування в українській культурі – Київ, 2025. – №7(37) – с. 814-831. <http://perspectives.pp.ua/index.php/vno/article/view/27245>

Додаткові

1. Історія української культури: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів.
2. Історія української культури: навч. посібник для студентів усіх напрямів підготовки денної та заочної форм навчання. І.Г.П.
3. Сабадаш Ю. С., Нікольченко Ю. М., Дабло Л. Г. Історія української культури: курс лекцій. Київ, за заг. ред.
4. Історія української культури: навч. посібник, ред. О. Ю. Павлова. Київ.

Тема 7. Сучасна українська культура та її взаємодія зі світовою цивілізацією

Сучасна українська культура – це динамічна і багатогранна система, що поєднує національні традиції та глобальні тенденції, відображаючи соціальні, політичні та технологічні зміни. Вона охоплює літературу, мистецтво, театр, кіно, музику, освіту, медіа та інші сфери творчості. Особливістю сучасної культури є активна взаємодія з міжнародними культурними процесами та інтеграція в світовий цивілізаційний контекст.

Однією з ключових сфер є література та медіа, що активно впливають на формування національної самосвідомості, популяризацію української мови та культури за кордоном. Письменники, журналісти та блогери піднімають актуальні теми суспільного життя, історичної пам'яті, глобалізації, демократичних цінностей та прав людини. Переклади українських творів на інші мови сприяють міжнародному визнанню та культурному обміну.

Мистецтво та театр сучасної України поєднують традиції й інновації. Художники та скульптори експериментують із формами, матеріалами та медіа, поєднуючи національну ідентичність із сучасними світовими трендами. Театр, кіно та перформанс стають майданчиками для обговорення соціальних проблем, історичної пам'яті та глобальних явищ. Кіно та анімація отримують міжнародне визнання, беручи участь у фестивалях та конкурсах.

Музика та сценічне мистецтво відображають поєднання народних традицій і сучасних жанрів. Популярні виконавці поєднують елементи фольклору з роком, електронною музикою та джазом, що сприяє формуванню унікальної національної ідентичності та її популяризації у світі.

Освіта, наука та культурна інфраструктура відіграють важливу роль у підтримці культури та інтеграції у світову цивілізацію. Відкриті культурні центри, музеї, бібліотеки та виставки сприяють збереженню національної спадщини та формуванню культурного діалогу з іншими країнами. Інтернет та цифрові технології дозволяють українській культурі швидко поширюватися у глобальному просторі.

Особлива увага приділяється збереженню та популяризації національної ідентичності, включаючи мову, традиції, народне мистецтво, ремесла та обряди. Водночас сучасна культура України активно адаптує світові тенденції, що сприяє її розвитку та конкурентоспроможності у глобальному культурному просторі.

Таким чином, сучасна українська культура є живою системою, яка поєднує національні традиції та сучасні глобальні практики, підтримує національну самосвідомість та активно інтегрується у світову цивілізацію.

Вона слугує не лише культурним обличчям країни, а й важливим фактором її міжнародного авторитету та взаємодії з іншими народами.

Запитання для самоперевірки:

1. Які основні риси сучасної української культури?
2. Як сучасна українська література та медіа формують національну самосвідомість і популяризують українську мову?
3. Які напрямки розвитку сучасного мистецтва та театру в Україні поєднують традиції та інновації?
4. Як кіно та анімація сприяють міжнародному визнанню української культури?
5. Які особливості музики та сценічного мистецтва в Україні та їхній зв'язок із народними традиціями?
6. Яку роль відіграють освіта, наукові установи та культурна інфраструктура у розвитку української культури та її інтеграції у світову цивілізацію?
7. Як сучасна українська культура поєднує збереження національної ідентичності з адаптацією світових тенденцій?
8. Чому сучасна культура України є важливим фактором міжнародного авторитету та взаємодії з іншими народами?

Завдання для самостійної роботи:

1. Охарактеризуйте основні риси сучасної української культури та поясніть, чим вона відрізняється від попередніх періодів.
2. Поясніть роль літератури, медіа та журналістики у формуванні національної самосвідомості та міжнародному представництві культури.
3. Охарактеризуйте сучасне мистецтво та театр в Україні: як поєднуються традиції й інновації, національне та глобальне.
4. Поясніть значення кіно та анімації у міжнародному культурному контексті та популяризації української культури.
5. Охарактеризуйте розвиток музики та сценічного мистецтва, поєднання народних традицій і сучасних жанрів.
6. Поясніть роль освіти, наукових установ та культурної інфраструктури у збереженні національної спадщини та інтеграції України у світову культуру.
7. Наведіть приклади культурних проєктів, фестивалів або ініціатив, що сприяють популяризації української культури за кордоном.
8. Проаналізуйте, як сучасна українська культура адаптує світові тенденції і водночас зберігає національну ідентичність.
9. Напишіть коротке есе про внесок сучасної культури у формування міжнародного авторитету України.

10. Порівняйте сучасну українську культуру з культурою Радянської України: які принципові зміни відбулися у свободі творчості та взаємодії з міжнародним середовищем?

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Сабадаш Ю. С., за загал. ред. Історія української культури. XX століття. Ілюстрована хрестоматія./ К.: Ліра-К, 2023. – 292 с.
2. Історія української культури: у 5 томах. Київ: Наукова думка, 2001. Т. 1. 1134 с., Т. 2. 847 с., Т. 3, 2003. 1245 с. Київ: Знання, 2009. 413 с.
3. Левчук Л. Т. Історія світової культури. Підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 400 с.
4. Історія української культури : навчальний посібник / Н. Д. Пальм, Т. Є. Гетало; – Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. – 296 с.
5. Історія української культури. Курс лекцій / проф. Ю. С. Сабадаш, доц. Ю.М. Нікольченко, доц. Л. Г. Дабло; За заг. ред. проф. Ю. С. Сабадаш. Київ: / К.: Ліра-К, 2022. – 230 с.
6. Неділько В.В., Бобровник Ю.В. Сучасна історія України у народній хореографії-відродження минулого в сучасних танцювальних постановках. Науковий збірник «Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка» – Дрогобич, 2023. № 65 том 1. – с 42-47. <http://www.aphn-journal.in.ua/65-2023>
7. Неділько В.В., Бобровник Ю.В. Інтеграція сучасної хореографії в культурні події України XXI століття. Науковий збірник «Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка» – Дрогобич, 2024. – № 79 том 2. – с 41-47. <http://www.aphn-journal.in.ua/79-2024>
8. Бобровник Ю.В., Неділько В.В., Нежива С.М. Роль мистецтва в політичних і правових процесах: вплив, співвідношення та виклики. VII Міжнародна науково-практична конференція – Мадрид, Іспанія, 7-9 серпня 2023. – sci-conf.com.ua (у розділі «Архіви конференцій»). – с. 127-133

Додаткові

1. Історія української культури: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів.
2. Історія української культури: навч. посібник для студентів усіх напрямів підготовки денної та заочної форм навчання. І.Г.П.
3. Сабадаш Ю. С., Нікольченко Ю. М., Дабло Л. Г. Історія української культури: курс лекцій. Київ, за заг. ред.
4. Історія української культури: навч. посібник, ред. О. Ю. Павлова. Київ.

4. Структура освітнього компоненту

Назви освітніх блоків і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усь го	у тому числі				
Лек.		Пр.	Сем.	Інд.	СРС	
1	2	3	4	5	6	7
Освітній блок 1. Витоки історії української культури та її розвиток до XVII ст.						
Тема 1. Ознайомлення з курсом «Історія української культури»		2	2			3
Тема 2. Культурні досягнення первісного суспільства та давніх цивілізацій		2	2			4
Тема 3. Київська Русь і Галицько-Волинське князівство: розвиток культури в європейському середньовічному контексті		2	2	3		4
Тема 4. Культурне життя в період литовсько-польського панування та під час польсько-козацьких відносин		2	2			3
Разом за освітнім блоком 1		8	8	3		14
Освітній блок 2. Українська культура у XVIII-XX ст.						
Тема 1. Культура козацько-гетьманської доби		2	2			3
Тема 2. Культурне піднесення епохи пробудження національної свідомості		2	3			3
Тема 3. Бароко, класицизм та романтизм в українській культурі XVIII–XIX ст.		2	2			3
Тема 4. Розвиток культури України в XIX – на початку XX століття		2	2			3
Тема 5. Відродження національної культури в період революцій 1917–1920 рр.		2	3			3
Тема 6. Культурний ландшафт Радянської України		3	2	3		3
Тема 7. Сучасна українська культура та її взаємодія зі світовою цивілізацією		3	2			4
Разом за освітнім блоком 2		16	16	3		22
Усього годин	90	24	24	6		36

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Формування культурних традицій у первісному суспільстві та стародавніх цивілізаціях	2
2	Культура українських земель у добу Київської Русі та Галицько-Волинської держави	2
3	Культурні процеси на українських землях у період литовсько-польської доби та становлення козацтва	2
4	Формування культурних традицій у первісному суспільстві та стародавніх цивілізаціях	2
5	Розвиток української культури в козацько-гетьманську добу	2

6	Українське культурне відродження та формування національної свідомості	3
7	Українське мистецтво і культура XVIII–XIX ст.: бароко, класицизм, романтизм	2
8	Українська культура в умовах модернізаційних процесів XIX – поч. XX ст.	2
9	Національно-культурне відродження в добу Української революції 1917–1920 рр.	3
10	Культурний ландшафт України в умовах радянської доби	2
11	Українська культура на сучасному етапі та її взаємодія зі світовою культурою	2
	Усього годин	36

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Культура Київської Русі	3
2	Культура Радянської України	3
	Усього годин	6

7. Теми для самостійного опрацювання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Етногенез і культурно генез українського народу	3
2	Античні міста Північного Причорномор'я	3
3	Основні етапи формування культури слов'ян	2
4	Чинники державотворення Київської Русі	2
5	Виникнення писемності та книжкової справи в Київській Русі	2
6	Українська література доби Ренесансу	3
7	Феномен української історичної думи і пісні	3
8	Поява української греко-католицької церкви і її культурна роль	3
9	Міфологізація козацтва	3
10	Український професійний театр XIX ст.	3
11	Український театр 20-х рр. XX ст.	3

12	Український модерн	3
13	Глобалізація і проблема культурної самобутності	3
	Усього годин	36

8. Індивідуальні та самостійні завдання

Для ефективного засвоєння навчальної дисципліни «Історія України» поряд із лекційними та семінарськими заняттями важливу роль відіграє самостійна робота здобувачів.

Основні форми самостійної діяльності здобувача освіти включають:

1. Ознайомлення з додатковими науковими та навчальними джерелами.
2. Використання довідкової та енциклопедичної літератури.
3. Підготовку до проведення семінарських занять.
4. Опрацювання матеріалу з метою успішного проходження поточного й підсумкового контролю.
5. Виконання індивідуального (самостійного) навчального завдання.

Викладачем подається додаткові теми самостійних занять та завдання, які здобувачі освіти повинні підготувати, спираючись на лекційний матеріал.

9. Методи та форми навчання

Лекції, самостійна робота, розповідь, бесіда, пояснення, лекція-огляд, відео матеріал тощо.

10. Методи та форми контролю

Для визначення рівня знань здобувачів освіти застосовується система формування підсумкової оцінки за освітнім компонентом, що включає дві основні складові:

- результати поточної навчальної діяльності;
- результати діагностики якості знань під час складання екзамену.

Поточна навчальна діяльність передбачає використання накопичувальної (акумулявальної) системи оцінювання, яка дозволяє враховувати рівень засвоєння навчального матеріалу протягом усього періоду вивчення дисципліни. Такий підхід забезпечує систематичний контроль знань, сприяє своєчасному виявленню прогалин у навчанні та стимулює активну участь здобувачів освіти в освітньому процесі.

Система оцінювання знань здобувачів включає кілька рівнів контролю:

Поточний контроль – оцінка знань і вмінь під час опрацювання окремих тем або модулів курсу;

Тематичний контроль – перевірка рівня засвоєння матеріалу після завершення окремих розділів чи тем;

Підсумковий (семестровий або екзаменаційний) контроль – оцінка рівня знань і компетентностей здобувачів на завершальному етапі курсу, що дозволяє сформувавши остаточну підсумкову оцінку.

Застосування комбінованої системи оцінювання забезпечує комплексну та об'єктивну оцінку знань здобувачів, стимулює регулярне навчання, розвиток критичного мислення та формування практичних умінь, необхідних для подальшої професійної діяльності.

З метою стимулювання активної участі студентів у навчальному процесі протягом усього семестру та для забезпечення більш об'єктивного оцінювання знань, у КМАТ застосовується накопичувальна система оцінювання. Вона дозволяє враховувати результати поточного контролю на різних етапах навчання, зменшуючи вплив випадкових факторів на підсумкову оцінку та сприяючи систематичному засвоєнню навчального матеріалу.

У рамках цієї системи оцінюється:

- участь та активність на семінарських заняттях;
- результати індивідуальної та самостійної роботи;
- інші компоненти поточного контролю з відповідного освітнього компоненту.

Протягом всього навчального блоку результати здобувачів освіти постійно накопичуються, що дозволяє формувати об'єктивну сумарну оцінку. Ця оцінка слугує підставою для підсумкового оцінювання та дає комплексне уявлення про рівень знань, умінь і компетентностей, досягнутих здобувачем освіти в процесі вивчення матеріалу.

Оцінювання знань у КМАТ проводиться за трьома шкалами:

Національна шкала: «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно».

Шкала ECTS: A, B, C, D, E, FX, F.

100-бальна шкала, яка використовується для розрахунку оцінки за накопичувальною системою.

Кожна оцінка за 100-бальною шкалою автоматично конвертується у національну шкалу та шкалу ECTS згідно з затвердженою таблицею відповідності. Це забезпечує прозорість та об'єктивність оцінювання, а також уніфікацію результатів для внутрішнього та міжнародного академічного

11. Оцінювання результатів навчання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	За шкалою ECTS	За національною системою	Характеристика знань, умінь і навичок здобувача освіти
90 - 100	A	відмінно	Здобувач освіти виявляє глибокі системні знання з усіх тем курсу, вільно володіє поняттєво-категоріальним апаратом, демонструє аналітичне мислення, здатність самостійно узагальнювати матеріал, формулювати власні висновки. Виконує всі завдання повністю, грамотно, логічно й творчо.
82-89	B	дуже добре	Має повні знання з курсу, здатен логічно, послідовно викладати матеріал, робити узагальнення, аналізувати та порівнювати факти. У виконанні завдань можливі незначні неточності, що не впливають на якість результату.
74-81	C	добре	Продемонстровано достатній рівень знань, розуміння основних понять і закономірностей дисципліни. Здобувач вміє застосовувати знання на практиці, але аналіз і аргументація не завжди є глибокими або системними.
64-73	D	задовільно	Здобувач володіє фрагментарними знаннями основного матеріалу, демонструє поверхневе розуміння окремих тем. Виконує завдання з допомогою викладача або допускає систематичні помилки в термінології чи логіці викладу.
60-63	E	достатньо	Знання мінімальні, відтворює матеріал переважно репродуктивно, без умінь аналізувати та узагальнювати.

			Практичні й теоретичні навички розвинені слабо.
35-59	FX	незадовільно	Здобувач освіти не засвоїв значну частину матеріалу, не орієнтується у базових поняттях і категоріях, не може самостійно виконати завдання без суттєвої допомоги викладача.
0-34	F	незадовільно	Здобувач не володіє основними знаннями з ОК, не здатен відтворити базові поняття, не виконав навчальні завдання, не проявляє інтересу до опанування матеріалу.

Розподіл балів за видами навчальної діяльності здобувачів освіти

Максимальна кількість балів за освітній компонент становить **100 балів**, з яких **60 балів** відводиться на поточний контроль та **40 балів** – на підсумковий контроль (екзамен).

Поточний контроль (60 балів):

- 1. Освітній блок 1** (4 теми) – оцінювання участі в обговоренні теоретичних питань, відповідей на заняттях та участі в дискусіях. Максимальна кількість – **4 бали** (по 1 балу за кожну тему).
- 2. Освітній блок 2** (7 тем) – оцінювання участі в обговоренні теоретичних питань, відповідей на заняттях та участі в дискусіях. Максимальна кількість – **10,5 бала** (по 1,5 бала за кожну тему).
- 3. Практичні заняття** (11 тем) – оцінювання виконання практичних завдань, активності під час занять, обговорення та аналізу навчального матеріалу. Максимальна кількість – **22 бали** (по 2 бали за кожну тему).
- 4. Семінарські заняття** (2 теми) – оцінювання доповідей, презентацій, участі в обговореннях та дискусіях. Максимальна кількість – **4 бали** (по 2 бали за кожну тему).
- 5. Самостійна робота** (13 тем) – оцінювання якості опрацювання навчального матеріалу та виконання індивідуальних завдань. Максимальна кількість – **19,5 бала** (по 1,5 бала за кожну тему).

Підсумковий контроль (екзамен) – 40 балів.

Загальна підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається як сума балів, отриманих за результатами поточного та підсумкового контролю, та становить **100 балів**.

12. Питання до екзамену

1. Що таке національна культура, у чому її суть та які основні елементи її формування?
2. Опишіть діяльність братських шкіл XVI–XVII ст.
3. Дайте характеристику діяльності «шістдесятників» XX ст.
4. Опишіть культурну архітектурну спадщину Київської Русі.
5. Дайте характеристику Києво-Могилянській академії як освітньому і науковому центру.
6. Визначте, що означає тоталітаризм в культурі XX ст. (сталінський період).
7. Опишіть релігійні вірування та міфологію східнослов'янських племен.
8. Дайте характеристику освітній системі Київської Русі.
9. Поясніть головні ідеї «романтизму» в радянській культурі XX ст.
10. Хрещення Русі та роль Візантії у формуванні української культури.
11. Охарактеризуйте літературу, театральне мистецтво і музичну культуру другої пол. XVII–кінця XVIII ст.
12. Опишіть особливості «Молодого театру» Л. Курбаса.
13. Дайте характеристику давньослов'янського язичництва та поясніть його відображення у сучасній культурі.
14. Охарактеризуйте українське козацтво як культурний феномен.
15. Опишіть діяльність Кирило-Мефодіївського братства та його культурні передумови.
16. Поясніть. Що означає «Розстріляне відродження» 30-х рр. XX ст. та його наслідки для української культури.
17. Охарактеризуйте Острозький культурний осередок та Острозьку академію.
18. Визначте особливості розвитку української культури XX ст.
19. Охарактеризуйте культуру Київської Русі. Зародження і розвиток шкільної освіти. Наукові знання.
20. Опишіть українське бароко як загальнокультурний стиль та його прояви у мистецтві XVII–XVIII ст.
21. Визначте авангардні течії українського мистецтва 20-х років XX ст.
22. Поясніть роль Києво-Печерської лаври в розвитку культури Київської Русі.
23. Опишіть стилі професійної художньої творчості: українське бароко, романтизм, модернізм.
24. Охарактеризуйте особистість Т.Г. Шевченка, його роль у формуванні нової української ідентичності.
25. Опишіть архітектуру Київської Русі періоду феодальної роздробленості.
26. Покажіть, що полемічна література – елемент української ренесансної культури.
27. Дайте визначення «Відлиги» в українській культурі 60-х рр. XX ст.

28. Дайте характеристику культури Київської Русі. Книжкова мініатюра.
29. Опишіть кобзарство як соціально-культурне явище України.
30. Охарактеризуйте творчість О. Довженка та український кінематограф.
31. Опишіть гуманістів України XIV-XVI ст.
32. Дайте характеристику мистецтва України періоду Другої світової війни.
33. Охарактеризуйте культуру України XIX ст.
34. Опишіть культуру України періоду Русько-литовської держави.
35. Поясніть причини появи гуманізму в культурі.
36. Охарактеризуйте чому українське бароко називається - козацьке.
37. Опишіть культуру України періоду незалежності (1991-2016 рр.).
38. Охарактеризуйте перші види вірувань у первісних людей.
39. Поясніть, якою була язичницька культура стародавніх слов'ян.
40. Поясніть роль міфології в давній та сучасній культурі України (творчість О. Довженка та С. Параджанова).
41. Охарактеризуйте роль християнства у формуванні нової культури Київської Русі.
42. Поясніть значення слова «культура».
43. Покажіть розвиток музики, театру в культурі України XVIII ст.
44. Охарактеризуйте творчість українських письменників і поетів XIX ст.
45. Суспільно-політичні та історичні умови розвитку української культури у XIV-XVII ст.
46. Шкільна драма та театр «вертепу» XVII- XVIII ст.
47. Портретний та пейзажний живопис XIX ст. в Україні.
48. Охарактеризуйте поняття і суть національної культури. Основні елементи, необхідні для оформлення національної культури.
49. Дайте матеріалістичне та метафізичне визначення слова «культура».
50. Поясніть сутність культури, основні її функції.

13. Методичне забезпечення

Навчально – методичний комплекс освітнього компонента:

Основу комплексу навчально-методичного забезпечення вивчення освітнього компоненту складають:

- навчальна та робоча програми з відповідного освітнього компоненту;
- конспекти лекцій, що містять структурований виклад навчального матеріалу;
- завдання для самостійної роботи, спрямовані на закріплення знань, розвиток аналітичного та критичного мислення;
- підручники та навчальні посібники, зазначені у затвердженому списку літератури;

- інформаційні ресурси, включаючи електронні бази даних, наукові публікації та інші джерела, що забезпечують доступ до сучасних знань та методичних матеріалів.

Комплексне використання цих елементів забезпечує всебічне засвоєння знань, розвиток практичних умінь та формування ключових компетентностей здобувачів освіти, необхідних для успішної професійної діяльності.

14. Рекомендована література

Основна

1. Сабадаш Ю. С., за загал. ред. Історія української культури. XX століття. Ілюстрована хрестоматія./ К.: Ліра-К, 2023. – 292 с.
2. Сабадаш Ю. С., за загал. ред. Історія української культури. Від стародавніх часів до XIX століття. Ілюстрована хрестоматія./ К.: Ліра-К, 2023. – 320 с.
3. Павлова О.Ю. Історія української культури. Навчальний посібник. /К.: ЦУЛ, 2022. - 340 с.
4. Історія української культури. Українська культура (1991–2023): ілюстрована хрестоматія. У 3-х частинах. / За загал. ред. проф. Ю. С. Сабадаш. Ч.ІІІ. Київ: Видавництво Ліра-К, 2023.
5. Історія української культури: у 5 томах. Київ: Наукова думка, 2001. Т. 1. 1134 с., Т. 2. 847 с., Т. 3, 2003. 1245 с. Київ: Знання, 2009. 413 с.
6. Левчук Л. Т. Історія світової культури. Підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 400 с.
7. Історія української культури : навчальний посібник / Н. Д. Пальм, Т. Є. Гетало; – Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. – 296 с.
8. Історія української культури. Курс лекцій / проф. Ю. С. Сабадаш, доц. Ю.М. Нікольченко, доц. Л. Г. Дабло; За заг. ред. проф. Ю. С. Сабадаш. Київ: / К.: Ліра-К, 2022. – 230 с.

Додаткова

1. Історія української культури: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів.
2. Історія української культури: навч. посібник для студентів усіх напрямів підготовки денної та заочної форм навчання. І.Г.П.
3. Сабадаш Ю. С., Нікольченко Ю. М., Дабло Л. Г. Історія української культури: курс лекцій. Київ, за заг. ред.
4. Історія української культури: навч. посібник, ред. О. Ю. Павлова. Київ.

Авторські публікації у періодичних наукових виданнях, що включені до переліку фахових видань України та до наукометричних баз

1. https://eco-science.net/wp-content/uploads/2023/06/06.23._topic_Volodymyr-S.-Mykhailov-Valentyna-V.-Yefimova-Valentyna-V.-Nadilko-59-68-1.pdf
2. <http://habitus.od.ua/50-2023>
3. <http://www.aphn-journal.in.ua/65-2023>
4. <http://habitus.od.ua/51-2023>
5. <http://www.aphn-journal.in.ua/66-2023>
6. <http://www.aphn-journal.in.ua/79-2024>
7. <http://catalog.liha-pres.eu/index.php/liha-pres/catalog/book/253>
8. <http://catalog.liha-pres.eu/index.php/liha-pres/catalog/book/337>
9. <https://heraldes.khmnu.edu.ua/index.php/heraldes/article/view/1678>
10. <http://perspectives.pp.ua/index.php/vno/article/view/27245>
11. <https://kau.com.ua/prohrama-xviii-mizhnarodnoi-naukovo-praktychnoi-konferentsii-ukraina-v-umovakh-hlobalnykh-vyklykiv/>
12. kraina-v-umovakh-hlobalnykh-vyklykiv/